

Skolas bibliotēkas vēstījums skolēniem

Skola nevar iztikt bez skolēniem, bez skolotājiem, bez mācību telpām un vēl daudz kā cita, kas ikdienas ritējumā ir tik pašsaprotami. Ir vēl kaut kas, bez kā skola nevar iztikt, un ļoti ceru, ka vēl ilgi tā būs skolas sastāvdaļa – skolas bibliotēka. Skolas bibliotēka jaunajā tehnoloģijas laikmetā un sabiedrības pārejā no patērētāju uz informācijas sabiedrību, ir izaicinājuma priekšā – palikt tikpat nemanāmai telpai, kuru lielākā daļa skolēnu apmeklē 2 reizes gadā (nododot un saņemot grāmatas), vai tapt par aizraujošu ceļvedi daudzpusīgajā informācijas pasaulē.

Bibliotēkas pārveides ceļš uz modernāku pieeju informācijas izplatībā ar informācijas nesēju (grāmatām, žurnāliem) palīdzību nav vienkāršs, jo pats vārds *bibliotēka* ietver sevī statistisku terminu *krātuve* (vārds *bibliotēka* ir radies no diviem grieķu valodas vārdiem: *biblion*, kas nozīmē – ‘grāmata’ un *thēkē* – ‘krātuve, noliktava’). Krātuve kā neizkustināma vieta, kas sargā, uzglabā, sistematizē pasaules kultūras mantojumu. Tātad bibliotēka kā institūcija, kuras uzmanības centrā ir iespieddarbi.

Dažādas izmaiņas sabiedrībā, cilvēku uzvedībā un paradumos pieprasa bibliotēkai savu primāro uzmanību vērst uz cilvēku un tikai tad uz grāmatām, jo bez lasītājiem bibliotēka ir vientuļniece ar neizmērojamām bagātībām – grāmatām. Tēlaini izsakoties, grāmatas skumst bez saviem lasītājiem, un vienīgie apmeklētāji ir putekļi, saulainās dienās – sauleszaķīši.

Ja mēs šobrīd skatītos filmu par bibliotēku, tad redzētu, ka kadrā parādās filmas galvenais varonis – bibliotekārs. Mums katram ir savs priekšstats par cilvēku, kas strādā bibliotēkā, un pat man, kas šobrīd studē Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātē Informācijas pārvaldības un bibliotēkas zinātnes bakalaura programmā, ir objektīvi jāpieņem patiesība par šīs profesijas nepopularitāti. Esmu tajā dzīves posmā, kad ar prieku daru to, kas man patīk un padodas, neskatoties uz sabiedrības dažādo attieksmi pret bibliotekāra profesiju. Par to, ka spēju palikt pie savas pārliecības un domāt neatkarīgi, lielā mērā varu pateikties lasītpatikai, bet par grāmatu lietderību mazliet vēlāk.

Tātad bibliotekārs, kā liecina manis pieminētās bakalaura programmas nosaukums, ir informācijas pārvaldītājs, kura galvenā prasme ir apkalpot lasītājus, moderni sakot, lietotājus, palīdzot atrast nepieciešamo informāciju pārblīvētajā informācijas laukā un veicinot viņu informācijpratību. Datorprasmes nav tas pats, kas informācijpratība. Saskaņā ar Amerikas Bibliotēku asociācijas atzinumu, par informācijpratīgu tiek uzskatīts cilvēks, kurš ir spējīgs saprast, kad un kāda viņam ir nepieciešama informācija un kurš prot atrast, novērtēt un efektīvi izmantot šo informāciju. No savas puses gribu papildināt šo definīciju ar vārdu *sistematizēt*, jo lielajā informācijas piedāvājumā ir viegli apjukt un pazaudēt sev vērtīgo informāciju, ja tā nav attiecīgi sistematizēta –

nolikta atpazīstamā, viegli pieejamā vietā vai atpazīstamā formā. Droši vien katrs pētnieciskā darba veicējs ir piedzīvojis informācijas īslaicīgu vai pat neatgriezenisku pazušānu.

Šobrīd apņemos apgalvot, ka informācijpratība ir kļuvusi un kļūs par neatņemamu neatkarīga un veiksmīga cilvēka dzīves priekšnoteikumu. Informāciju un tās atrašanas nozīmi varam salīdzināt ar naudu – kura ir vērtīgāka? Protams, viss atkarīgs no situācijas. Bet, ja cilvēkam pieder daudz naudas un viņš nav informācijpratīgs – neprot atrast, kur naudu ieguldīt, neprot noteikt lietu vērtību, tad labākais variants ir samaksāt tam, kurš ZINA, sliktākos variantus droši vien jau varat paši iedomāties. Savukārt informācijpratīgs cilvēks savu veiksmes stāstu vairāk balsta uz savām zināšanām, prasmēm nekā uz valūtas kursa svārstībām.

Latvijas Nacionālas Bibliotēkas Stratēģiskās nodaļas vadītājs Uldis Zariņš izsaka pravietisku domu, ka bibliotēkas misija Nr.1 arī nākotnē būs cīnīties ar analfabētismu, atsaucoties uz rakstnieka, futūrista Alvina Toflera (*Alvin Toffler*) pausto domu, ka „21. gadsimta analfabēti būs nevis tie, kuri neprot lasīt un rakstīt, bet gan tie, kuri neprot mācīties, aizmirst, kā mācīties, un kuriem jāiemācās mācīties no jauna”.

Dažādu pētījumu secinājumi vēsta, ka skolēniem ir izcilas datorprasmes, bet vāja informācijpratība. Un te varam atgriezties pie iepriekšminētās domas par grāmatu lietderību. Grāmatas lasīšana ir veids, kā nekaitīgi veselībai, mierīgā gaisotnē, bez fiziskas piepūles var palielināt jebkura cilvēka informācijpratību. Bila Geitsa (*Bill Gates*) izcilība, panākumi nevienam nav noslēpums, bet cik cilvēku zina par viņa aizrautīgo lasīšanu, par ko liecina viņa grāmatu blogs <https://www.gatesnotes.com/Books>. Ielūkojieties, un sapratīsiet, ka panākumi un grāmatas viens otru papildina.

Bet kā grāmatai nokļūt pie Tevis, Liepājas Valsts 1. ģimnāzijas skolēn, ja Tu nenāc uz bibliotēku? Ticot pasakām ar labām beigām, pieņemu, ka lielākā daļa no jums tomēr lasa grāmatas, kas nav tikai obligātā literatūra, gan fiziskā, gan digitālā vidē. Taču zinu, ka skolā virmo doma, ka lasīt un apmeklēt bibliotēku nav stilīgi. Lieliski, man šī doma pat patīk (tas nenozīmē, ka tai piekrītu), jo tas ir lielisks izaicinājums bibliotēkai un man kā bibliotekārei – meklēt un atrast veidus, kā padarīt bibliotēku atvērtāku, pieejamāku un interesantāku. Mūsu gadsimta *valūta* ir mainība, bibliotēka spēs mainīties, bet vai doma, ka lasīt nav stilīgi, mainīsies, tas atkarīgs no katra paša, ja vien vēlies būt patstāvīgi domājošs cilvēks.

Bibliotēka pamazām mainās jau šodien, nākotnē arī vizuāli. Tu esi laipni gaidīts, ja vēlies lasīt, atrast materiālus pētnieciskam darbam, klusumā mācīties, spēlēt spēles, iepazīties ar grāmatu izstādēm, piemēram, *Ko lasa citi...*, vai realizēt savu slēptāko sapni – piedalīties slēgtā grāmatu klubā. Lai saņemtu informāciju par notiekošo bibliotēkā un grāmatu pasaulē, seko skolas *Twitterim* un skolas mājaslapas sadaļai *Bibliotēka*, bet vislabāk – IENĀC PATS!

Izmantotie informācijas avoti

Zariņš, U. (2013). *Atskats uz Latvijas bibliotekāru 16. konferenci. Vēsture un vīzija.* Izgūts no <https://lbbjss.wordpress.com/2013/05/01/atskats-uz-latvijas-bibliotekaru-16-konferenci-vesture-un-vizija/#more-10179>

Ilustrētā svešvārdu vārdnīca. Rīga: Izdevniecība Avots, 2005.